

2. Deventer DNA

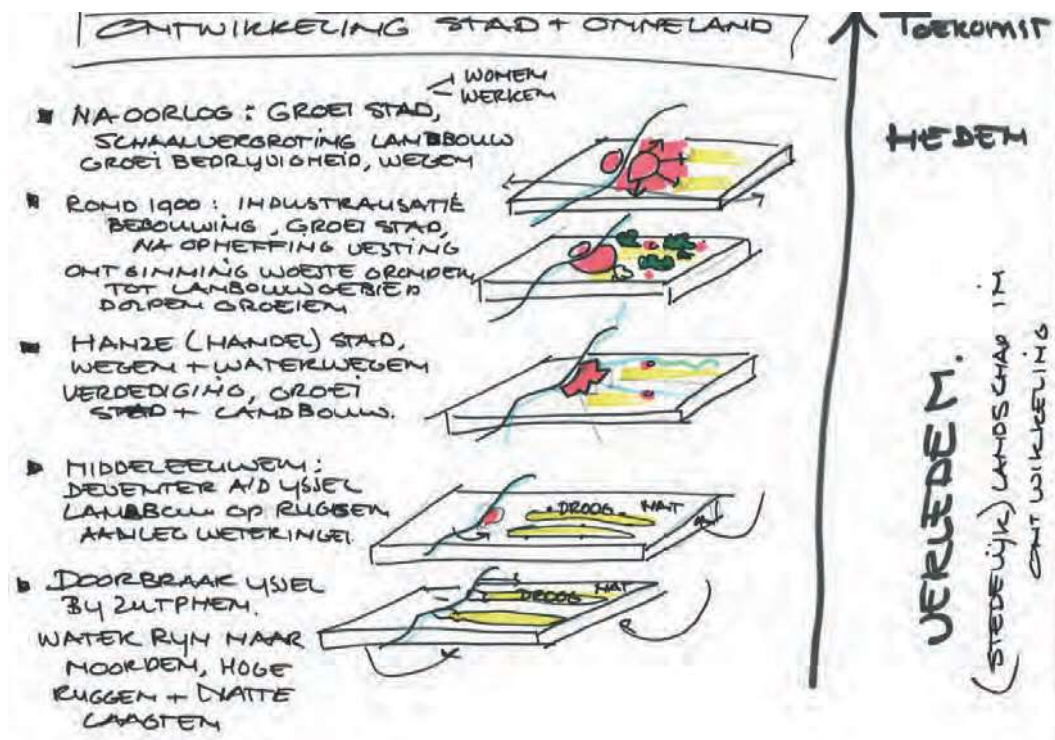
Zeg Deventer en je denkt aan de IJssel en het pontje. Het prachtige zicht op de stad bij de Wilhelminabrug en de A1. Het hart van de stad waar je lekker kunt dwalen door de historische straatjes met authentieke bebouwing. De verrassende winkels, de terrassen op de Brink als huiskamer van de stad. De culturele dragers: voorzieningen als musea en landelijk bekende evenementen als Dickens, Deventer op Stelten en de boekenmarkt. Deventer staat ook voor uitstekende opleidingsmogelijkheden, kennisinstellingen en innovatieve bedrijven. Met als onderdeel van de Cleantech Regio vele ontwikkelingen op weg naar een duurzame samenleving. Tegelijk is Deventer landschappelijk aantrekkelijk. Natuurlijk dankzij de IJssel, maar ook vanwege het coulisselandschap, de landgoederen en de lanenstructuur in het buitengebied. Met mooie dorpen, actieve bewoners en ondernemers die het platteland vitaal houden. Het maakt Deventer tot een 'kleine grote stad'.

Historie wordt hier met de toekomst verbonden. Er is ruimte om te experimenteren en te groeien: op bijzondere erfgoedlocaties ontpoppen zich inspirerende initiatieven en vrijdenkers maken op eigen wijze hun dromen waar. Deventer is een broedplaats van innovatie op het gebied van chemie, biotechnologie en duurzame circulaire economie. De ICT-oplossingen die talenten hier ontwikkelen worden wereldwijd toegepast. Want slimme ideeën uit Deventer krijgen praktische toepassingen. Deventer heeft van oudsher een sterke maakindustrie en ook die vernieuwt zich.

Inwoner Deventer:

'Het karakteristieke van het verleden en het nieuwe van de toekomst op een zo goed mogelijke manier benutten'.

In deze visie bouwen we verder op wat er is. Daarom verdiepen we ons in de essentie van Deventer: ons DNA. Dat doen we uitgebreid in bijlage 1, hier vatten we de belangrijkste kenmerken van de gemeente samen.

De geschiedenis op zevenmijlslaarzen:

- Rond het jaar 0 breekt de IJssel door. Er ontstaat een patroon van oost-west lopende ruggen en laagten;
- Deventer ontstaat vanuit een stedelijk/agrarische samenleving. Dat gebeurt op een aantal rivierduinen. Er zijn boerderijen op de hogere ruggen (gemengd systeem met enken, woeste gronden). Missionaris Lebuïnus sticht de stad in 768 door op een strategische plek aan de IJssel een kerk te bouwen. Deventer ontwikkelt zich tot een vestingstad met markten, ambachten, kerkelijke en burgermacht. Het wordt onderdeel van het Hanzeverbond. Er wordt een systeem van landweren aangelegd: de verdediging van het Oversticht tegen Gelre;
- De stad kan geleidelijk groeien. Landbouw ontwikkelt zich door het graven van de Weteringen (vanaf 1200) en het bedijken van de IJssel (rond 1400). Deventer komt tot bijzondere bloei als Hanzestad en jaarmarktstad. Rijke burgers maken buitenplaatsen en rond de stad ontstaan dorpen. Boeren leveren aan zorghuizen in de stad, waar ze zich na een leven lang hard werken konden inkopen;
- De stad groeit rond 1900 echt door als de vesting wordt afgebroken. Er worden woeste gronden ontgonnen voor de landbouw en naaldbos geplant voor gebruik in de mijnbouw. Deventer kent een uitgebreide industrialisatie en er is handel met Indië. Er komen spoorlijnen en het Overijssels kanaal wordt gegraven. Er is schaalvergroting in de landbouw;
- De stad breidt flink uit door industrialisatie en naoorlogse groei. De A1 wordt aangelegd en de bedrijvigheid groeit door;
- Na de herindelingen vormt de stad Deventer voortaan één gemeente met Diepenveen (1999) en Bathmen (2005).

Hoewel we kort de deelgebieden van Deventer inleiden is het goed om te weten dat stad en ommeland overkoepelende structuren kennen die de deelgebieden overschrijden. Denk aan de groenblauwe structuren: IJssel met relictten in stedelijk gebied, weteringen, Singel, grotere parken (deels landgoederen), spoor, (water) wegen waar we ook in hoofdstuk 5 en de bijlage op ingaan.

Binnenstad

Bewoners en bezoekers zoeken in de binnenstad sfeer en beleving. Hiervoor zijn onmisbare ingrediënten: een onderscheidend en verrassend aanbod van winkels, horeca, culturele en toeristisch/recreatieve voorzieningen, een aangename ambiance en activiteiten. Daarbij zijn kwaliteit en uitstraling een voorwaarde. Het merendeel van deze ingrediënten is in Deventer ruim voor handen: het monumentale karakter van de binnenstad, het relatief grote aanbod van winkels en horeca met een 'couleur locale', de karakteristieke inrichting van de openbare ruimte en landelijk bekende evenementen. De binnenstad biedt ook een bijzonder woonmilieu met voorzieningen en uitgaansgelegenheid binnen handbereik.

De vooroorlogse wijken

Rond de binnenstad liggen de vooroorlogse wijken: stadswijken uit de 19e en begin 20e eeuw met een gevarieerde mix aan grondgebonden en karakteristieke woningen, van villa tot arbeiderswoning. Veel woningen zijn flink vertimmerd en verbouwd. Een aantal is naar huidige maatstaven klein en kan energiezuiniger. Er zijn veel relatief nauwe straten, waar zowel automobilist als fietser gebruik van maken en waar ook geparkeerd wordt. Delen van de historische toegangswegen naar de binnenstad hebben een mix van functies, met naast wonen winkels, werkplaatsen, cafés en andere voorzieningen. Winkels merken ook hier dat mensen meer digitaal hun boodschappen doen. In het verleden lagen in de deze wijken industriële complexen en bovenwijkse voorzieningen, zoals het ziekenhuis en de Rijkslandbouwschool. Het merendeel is verdwenen, maar vaak zijn het ook nu nog karakteristieke locaties waaraan het verleden is af te lezen. In de wijken ligt een aantal

historische stadsparken, hoewel plekken voor groen en spelen dichtbij de woning een zorg zijn.

Naoorlogse wijken

Tussen de vooroorlogse wijken en het buitengebied liggen de naoorlogse wijken die grotendeels projectmatig zijn ontwikkeld en waar wonen en andere functies veelal van elkaar gescheiden zijn. Onderdeel van de naoorlogse wijken is nieuwbouwwijk Steenbrugge. Wonen en groen zijn in deze wijken onlosmakelijk met elkaar verbonden en groen is een belangrijk onderdeel van de ruimtelijke hoofdstructuur. De groenstructuren vormen de 'groene long' en verbinden de woongebieden met de uiterwaarden en het buitengebied. Er is in de wijken in het algemeen een volwaardig aanbod van maatschappelijke voorzieningen, zoals verzorgingshuizen, gezondheidscentra, wijk- en buurthuizen, sportvoorzieningen, basisscholen en kinderopvang. Ook het dagelijkse winkelaanbod is in het algemeen op peil, ook al speelt hier ook wat in de vooroorlogse wijken speelt.

Dorpen

Deventer telt diverse dorpen, stuk voor stuk in een fraaie groene omgeving. Ze hebben veel overeenkomsten, zoals de trots van de bewoners op de eigen identiteit van hun dorp en de bereidheid om zich voor de leefbaarheid in te zetten. In de dorpen zijn de historische lijnen waarlangs ze zich hebben ontwikkeld meestal nog duidelijk herkenbaar. Het aantal inwoners is op dit moment nog stabiel. De gemiddelde leeftijd van de bewoners stijgt.

In de dorpen zijn doorgaans voldoende eengezinswoningen beschikbaar, maar bestaat er wel behoefte aan meer woningen voor starters en alleenstaanden. De dorpen hebben in het algemeen goede maatschappelijke voorzieningen, zoals kerk, school en gemeenschapshuis. Het verenigingsleven bloeit. De voorzieningen zijn sterk afhankelijk van de inzet van bewoners: die hebben in het algemeen veel bereidheid om zich in te zetten.

De meeste dorpen hebben een bescheiden bedrijventerrein en er is weinig vraag naar meer ruimte. Met name in de kleinste dorpen zijn voorzieningen weggefallen en staan andere voorzieningen onder druk.

Buitengebied

Het buitengebied van Deventer heeft op verschillende manieren betekenis: als productielandschap van de agrariër, drager van een groot palet aan cultuurhistorisch erfgoed, de leefomgeving van bijzondere planten en dieren, een onderscheidend woon- en/of werkmilieu, het verblijfsgebied van de toerist en het uitloopgebied voor de inwoners van de stad en dorpen. Door de eeuwen heen is het buitengebied voortdurend aangepast aan veranderende gebruik, zonder dat de karakteristieke verschillen tussen het rivieren, het oude hoevelandschap en de jonge ontginningslandschap verloren gingen. Ook de komende jaren is er ontwikkeling, zoals schaalvergroting, multifunctionele landbouw, onzekerheid ten aanzien van bedrijfsopvolging en landelijke druk door de energietransitie. Bijzondere aandacht vraagt de toenemende spanning tussen schaalvergroting in de landbouw en de positie van de kwetsbare fietser op de vaak smalle lanen. Naar verwachting neemt de synergie tussen stad en platteland de komende jaren toe door bijvoorbeeld 'omgevingsgerichte landbouw' met bijvoorbeeld zorgfuncties, streekeigen voedselproductie en boerderijkamers, hergebruik van vrijkomende agrarische bebouwing, groei van recreatie en toerisme en toekomstige wateropgaven.

Bedrijventerreinen

Deventer ligt aan belangrijke (inter)nationale doorgaande verbindingen over water, weg en spoor. In oostwest richting zijn het de autosnelweg A1/A35 en de (inter)nationale spoorwegverbinding de Berlijnlijn. In noord-zuid richting lopen de autosnelweg A50, de intercity-verbinding Arnhem-Zwolle en de IJssel als scheepvaartverbinding. Dat is een belangrijke vestigingsfactor voor bedrijven.

Deventer heeft het grootste aaneengesloten 'werkland-schap' van Oost-Nederland, strategisch aan de A1. Daarnaast is er een 'multiplier' effect, het werkland-schap is goed voor veel indirecte arbeidsplaatsen. De maakindustrie is van oudsher sterk vertegenwoordigd en ook handel, logistiek en dienstverlening komen er veel voor. Bij de 'Poort van Deventer' is een mix van grootschalige en diverse functies aanwezig. Door de

dynamiek kunnen bedrijven elkaar versterken en zijn er kansen voor de uitbouw van de speerpunten 'kennis-economie' en 'maakindustrie'. Op het S/park ontwikkelt zich een campus voor startups en bedrijven in de veeleisende en hoog reactieve chemie en technologie. De voormalige gasfabriek wordt een centrum van innovatieve startups.

Het nieuwe A1 Bedrijvenpark is landelijk koploper op het gebied van energetische duurzaamheid: er zijn geen gasaansluitingen. Het terrein is naast logistieke hotspot de plek voor de slimme maakindustrie en Deventer bedrijven die op zoek zijn naar een nieuwe plek. De Deventer binnenhaven staat sinds enkele jaren weer in het centrum van de belangstelling en biedt binnenkort ruimte aan een containeroverslag en een afval recycle cluster. De transformatie van het Havenkwartier naar een plek om te wonen, te recreëren en te werken met een focus op de creatieve industrie heeft op het eerste Havenarm vorm gekregen. De ontwikkeling zal zich de komende jaren verder doorzetten met initiatieven van bestaande en vernieuwde ondernemers op het Haven-eiland en langs de Hanzeweg.